

Posudek vedoucího diplomové práce

Jméno uchazeče:	Vojtěch Pastyřík
Název práce:	Ústavní aspekty vyrovnání se s totalitní minulostí ve vybraných zemích
Autor posudku:	JUDr. Tomáš Pezl, Ph.D.
Pracoviště:	Katedra ústavního a evropského práva

I. Výsledky práce

Předložená diplomová práce si klade cíl „*analyzovat zakotvení základních práv a svobod do právního řádu České republiky (popř. Československa), v podobě přijímání nové právní úpravy. Dále také některým způsobům vyrovnání se nových státních představitelů po roce 1989 se zločiny a nespravedlnostmi páchanými v rámci starého totalitního režimu, zasahujícími do ústavně zaručených práv a svobod (restituce, lustrace, rehabilitace).*“

Autorem vyčtený cíl je v zásadě nesrozumitelný, kdy první část nenavazuje na část druhou a první část nijak neodpovídá tématu práce a jejímu závaznému zadání. Druhá část cílů se sice tématu i zadání blíží, ale je uvedena velmi nesrozumitelným dojmem.

Vlastní práce pak nenaplnuje ani zvolené téma, ani zadání práce ani nerespektuje bez dalšího autorem zvolenou strukturu v době zadání práce. Práce je velmi málo orientována právně až ústavněprávně.

II. Aktuálnost zpracování tématu

Zpracovávané téma má novou dynamiku aktuálnosti zejména s ohledem na odstup od okamžiku změny režimu, který umožňuje již relativně střízlivé hodnocení událostí roku 1989, okolností změny režimu, a hlavně následné kroky vedoucí k vyrovnání se s totalitní minulostí. V tomto ohledu považuji téma za stále aktuální a v zásadě vhodné, aby bylo zpracováno autory, kteří nejsou zatíženi jakoukoliv osobní zkušeností s totalitním režimem. Na druhou stranu nese tento přístup i jisté nebezpečí v tom, že celá věc bude bagatelizována a zlehčována, nebo budou ignorovány důležité historické okolnosti, které k některým rozhodnutím vedly.

III. Struktura práce – zvolené metody zpracování

Práce je autorem rozčleněna do 9 kapitol doplněných o úvod a závěr, kdy je nutno konstatovat, že se diplomant tímto odchýlil od zadání diplomové práce, kdy pozměnil původně stanovenou strukturu práce, a to aniž by se s touto změnou jakkoliv vypořádal v textu práce. Nicméně, jakkoliv se jedná určitou vadu práce, není to vada zásadní a nemá vliv na hodnocení práce jako takové. Kapitoly mají vnitřní členění.

První kapitola se zaměřuje na pád totalitního režimu na v Československu, kdy je nutno této kapitole vytknout malou fakticitu kapitoly. Text nemá žádnou výpovědní ani informační kvalitu, autor nenastihuje ani chronologický ani ústavní proces změny režimu, který by zřejmě byl pro takovou kapitolu žádoucí. Kapitola je spíše kompilátem neprávnických hodnocení než právně relevantním základem pro další analýzu. Následující kapitola je pak zaměřena na vývoj právní úpravy po roce 1989, kdy autor předkládá pojednání o přijímání určitých právních norem, zejména těch zajišťujících nastolení demokratického nebo přechodového ústavního režimu. Nicméně absentuje zde ucelená informace o provedených změnách ústavy ČSSR od listopadu 1989, kdy jedinou výslovně zmíněnou změnou je vypuštění článků o vedoucí úloze KSČ. V návaznosti na to je pak uvedený přehled chaotický a nikterak nenavazuje na další části práce, autor vychází zejména z politologické literatury a zcela zde absentuje práce s judikaturou Ústavního soudu či reálná práce s právními prameny nad rámec citací z přijatých právních norem. U volebních zákonů v konečném důsledku není nijak vysvětlena změna zavedená pro volby v roce 1990, ačkoliv je v textu několikrát zmíněna.

V třetí kapitole se pak autor věnuje Komunistické straně a jejímu postoji k minulosti. Odhlédneme-li od zcela evidentní historické neznalosti důvodu vzniku KSČM jako české části federální KSČ a následnému rozpadu KSČ pro nesoulad mezi českými a slovenskými komunisty, je otázkou, co je vlastně cíle této kapitoly. Na jednu stranu je patrné, že autor si všímá názorových obrátů u vedoucích činitelů KSČM v průběhu doby, na druhou stranu je zde určitá bezradnost autora v hodnocení či snad i právním hodnocení KSČM. Otázkou samo o sobě je pak vůbec zařazení této kapitoly do práce. Zejména s ohledem na zvolené téma a jeho upřesnění v zadání práce. Uvedenou bezradnost dále dotváří kapitola následující, která se věnuje možnému zákazu KSČ po roce 1989. Zde sice pozitivně hodnotím informaci o snaze městského prokurátora v Praze z jara 1990, ale již absentuje dokončení věci, tedy zastavení procesu rozpuštění a negace jeho stanoviska ze strany Generálního prokurátora včetně jeho vystoupení na půdě Federálního shromáždění k této věci. K čemuž přistupuje i určitá nulová reflexe názorů a důvodů tehdejších představitelů pro zvolený přístup ke KSČ. V neposlední řadě by zde asi bylo i na místě konfrontovat stav věci se stanoviskem MV ČR z let 2009 a 2010, kdy bylo požádáno vládou ČR o stanovisko pro možný zákaz KSČM. Daleko zásadnější je pak ta část kapitoly týkající se právní úpravy doby nesvobody a z toho plynoucích následků, které se autor poměrně věnuje, ale bez jakékoliv reflexe judikatury Ústavního soudu.

Následující kapitola je věnována lustracím, které původně do svého projektu nezařadil, ale kapitola poměrně věcně popisuje právní stav věci, kdy vymezuje okruh osob na které lustrační povinnost dopadá, z hlediska tématu práce zde pak kulhá pojednání o ústavních souvislostech lustrací.

Velkou kapitolou je pak ta věnovaná majetkovým restitucím, pojednání je obsáhlé a pracující i s judikaturou Ústavního soudu, při práci s prameny je zde patrné, že autor v zásadě vycházel u každé části kapitoly z jednoho hlavního pramene. Nicméně v porovnání s předešlými částmi práce se jedná o kapitolu poměrně ucelenou a hlavně právně zaměřenou.

Kapitola věnovaná rehabilitacím je pak hodně popisnou částí a právní úprava a vývoj od roku 1989 je velmi málo podchycen. Obdobně je pak velmi plytkou kapitola o nucených

pracích. Poslední kapitolou je pak pojednání o odpovědnosti za zločiny spáchané v době totality, kdy se v podstatě jedná o pojednání o příslušném nálezu Ústavního soudu. Zde je třeba vytknout zejména nesystematičnost zařazení (výše v posudku je uvedeno, kde toto pojednání absentuje) a rovněž i nulový závěr.

IV.

Připomínky k textu

Předložená diplomová práce trpí určitou nevyvážeností svých kapitol, plytkostí a velkým rozptylem tématu. Na rozptyl tématu byl diplomant upozorněn v době zpracování zadání práce, škoda je, že práce nebyla více konzultována, neboť by bylo možno odstranit nejkřiklavější vady. Práce působí dojmem kompilátu, který vznikl na poslední chvíli a v mnohých částech absentuje právní hodnocení věci nebo převažuje hodnocení politologické. Rovněž je patrné, že si autor neprovedl faktický výzkum historických událostí tak, aby z nich mohl dovodit faktické závěry. Práce s judikaturou soudů, zejména soudu Ústavního je nedostatečná a objevuje se pouze tam, kde autor pracuje se zdroji z oblasti právní vědy, v ostatních částech chybí, což prokazuje špatnou přípravu na zpracování práce. Zcela absentuje komparace s jinými státy, kdy jsou uvedeny pouze náznaky k polské a maďarské realitě.

Práce dle mého názoru nesplnila vyčtený cíl, ani nesplnila zadání a nenaplnila téma práce.

V.

Jazyková a grafická úroveň práce

včetně dodržení vyhlášky děkana FPR č. 53D/2021, o státní závěrečné zkoušce – obhajoba diplomové nebo bakalářské práce

Předložená diplomová práce odpovídá požadavkům kladeným na vědeckou práci, a to po stránce zpracování a jazykové kvality, nicméně neodpovídá požadavkům kladeným na vědeckou práci, když se zejména požadavku čl. VI odst. 2 vyhlášky děkana: „Práce musí mít jasnou obsahovou strukturu odpovídající zvolenému tématu, její jednotlivé části musí být vzájemně logicky provázány. Text práce by měl prokazovat studentovu schopnost pregnantní formulace vlastních myšlenek včetně jejich odůvodnění, jakož i schopnost odborného právního vyjadřování.“ Autor pracuje uspokojivě s citační normou, nicméně objem pramenů je neobsáhlý a práce s nimi nedostatečná. Práce v systému theses vykazuje nejvyšší míru shody 3%.

VI.

Otázky k obhajobě

V rámci obhajoby by bylo vhodné, aby diplomant se ve světle svého výzkumu vyjádřil

- 1) k přímému dopadu definice doby nesvobody na případná trestní stíhání exponentů totalitního režimu

- 2) právní posouzení nucených prací z doby nesvobody v širším pojetí, včetně případů tzv. odpíračů vojenské služby

3) Ústavnímu pojetí přechodu od totalitního režimu k demokratickému právnímu státu s ohledem na kontinuitu práva i státu a v porovnání například s dobou nesvobody v období druhé světové války.

VII. Závěry

Předloženou diplomovou práci s výhradami **doporučuji k obhajobě** a hodnocení v závislosti na kvalitě obhajoby navrhuji stupněm **dobře - nevyhověl**.

V Plzni dne 30. dubna 2023

JUDr. Tomáš Pezl, Ph.D.